

Β. 477
ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΕΤΗΡΙΣ ΣΧΟΛΗΣ ΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΟΜΟΣ Η'
ΜΝΗΜΟΣΥΝΟΝ ΠΕΡΙΚΛΕΟΥΣ ΒΙΖΟΥΚΙΔΟΥ

ΑΝΤΩΝΙΟΣ Π. ΑΡΓΥΡΟΣ

ΝΙΚΟΛΑΟΥ Ι. ΠΑΝΤΑΖΟΠΟΥΛΟΥ

ΠΕΡΙΚΛΗΣ ΒΙΖΟΥΚΙΔΗΣ

ΚΑΙ Η ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΙΣ ΤΗΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΙΚΑΙΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

(ΑΝΑΤΥΠΟΝ)

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ
1960 - 1962

14

3E

100

100

100

Γ'

ΠΕΡΙΚΛΗΣ ΒΙΖΟΥΚΙΔΗΣ
ΚΑΙ Η ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΙΣ ΤΗΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΙΚΑΪΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

36

ΑΝΤΩΝΙΟΣ Π. ΑΡΓΥΡΟΣ
Δικηγόρος

Γ'

ΠΕΡΙΚΛΗΣ ΒΙΖΟΥΚΙΔΗΣ

ΚΑΙ Η ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΙΣ ΤΗΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝ. ΔΙΚΑΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

ὑ π ὀ

ΝΙΚΟΛΑΟΥ Ι. ΠΑΝΤΑΖΟΠΟΥΛΟΥ

Κόπια, Γ' 23202

ΑΓΓΕΛΙΟΣ Π. ΑΡΤΕΜΙΔΗΣ

Εὐχαριστῶ θερμότατα τὸν ἀξιότιμον κ. Πρόεδρον καὶ τὰ μέλη τῆς Ἑπειρωτικῆς Ἑστίας διότι μὲ ἐτίμησαν ἀναθέσαντες εἰς ἐμὲ νὰ ὀμιλήσω κατὰ τὴν τελετὴν ταύτην*, διὰ τῆς ὁποίας γεραίρομεν τὴν μνήμην εὐγενοῦς τῆς Ἑπείρου τέκνου, τοῦ Περικλέους Βιζουκίδου, τοῦ ὁποίου τὴν πνευματικὴν παρουσίαν αἰσθάνομαι καὶ κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην ἔντονον. Διεδέχθην ἐν ἔτει 1953 τὸν Περικλῆ Βιζουκίδην εἰς τὴν πανεπιστημιακὴν ἔδραν τὴν ὁποίαν ἐκεῖνος ἐλάμπρυνε διὰ τῆς διδασκαλίας του, κατὰ προτροπὴν καὶ ἐπιθυμίαν τοῦ ἀειμνήστου ἀνδρός, ἐκφρασθεῖσαν κατὰ τὸ ἔτος 1938, ἥτοι πολὺ πρὸ τῆς ἀποχωρήσεώς του ἐκ τῆς ἐνεργοῦ καθηγεσίας. Ἄς μὴ θεωρηθῶ λοιπὸν ἀπόψε ὡς ξένος καὶ παρείσακτος, ἀλλὰ ὡς φίλος καὶ θιασώτης, ὁ ὁποῖος ἤλθεν ἐδῶ μὲ εὐλάβειαν νὰ τιμήσῃ μαζί μὲ ὅλους σας, τὴν προσωπικότητα καὶ τὸ ἔργον τοῦ ἐκλιπόντος διδασκάλου.

Εἴτε ὡς ἐρευνητής, εἴτε ὡς πανεπιστημιακὸς διδάσκαλος, εἴτε τέλος ὡς πρόμαχος καὶ ἀναμορφωτὴς τοῦ ἐθνικοῦ μας δικαίου, ὁ Περικλῆς Βιζουκίδης ἀπετύπωσεν ἐντόνως τὴν προσωπικὴν του σφραγίδα ἐπὶ τῆς νεοελληνικῆς δικαιοκῆς ἐπιστήμης.

Διὰ νὰ κατανοήσωμεν ὅμως τὸ μέγεθος τῆς ἐπιστημονικῆς του προσφορᾶς, ἀπαραίτητον καθίσταται νὰ ἐξετάσωμεν διὰ βραχέων ποία ὑπῆρξεν ἡ θέσις τοῦ δικαίου ὡς στοιχείου τοῦ νεοελληνικοῦ πολιτισμοῦ καὶ ποῖοι, ἐν γενικαῖς γραμμαῖς, ἦσαν οἱ ἀντικειμενικοὶ σκοποὶ τοὺς ὁποίους ἡ ἐλληνικὴ ἐπιστήμη συνειδητῶς ἐπεδίωξε.

Ἀπὸ τῆς Ἐπαναστάσεως καὶ ἐντεῦθεν δύο προσπάθειαι πρὸς ἀποκατάστασιν τοῦ ἐλληνικοῦ δικαίου ἐξεδηλώθησαν. Ἡ πρώτη, πρακτικοῦ κατ' ἀρχὴν περιεχομένου, συμπέσασα μὲ τὴν ἔκρηξιν τῆς Ἐπαναστάσεως, ἀπέβλεπεν εἰς τὴν ἀνασύνδεσιν ἀφ' ἐνός τοῦ ἐλληνικοῦ δικαίου πρὸς τὴν διὰ τῆς τουρκικῆς κατακτήσεως διακοπεῖσαν ἐθνικὴν δικαιοκῆν παράδοσιν, καὶ ἀφ' ἑτέρου εἰς τὴν ἔνταξιν τούτου μεταξὺ τῶν δικαίων τῶν πεπολιτισμένων ἐθνῶν τῆς Εὐρώπης.

* Ὁμιλία γενομένη εἰς τὸ ὑπὸ τῆς Ἑπειρωτικῆς Ἑστίας Θεσσαλονίκης ὀργανωθὲν εἰς τὴν Αἴθουσαν τῆς Ἑταιρείας Μακεδονικῶν Σπουδῶν, τὴν 16ην Δεκεμβρίου 1960, μνημόσυνον Περικλέους Βιζουκίδου.

Ἡ προσπάθεια αὕτη, ἀποκρυσταλλωθεῖσα μετὰ μακρὰς διακυμάνσεις εἰς τὴν νομοθετικὴν ἀναγνώρισιν τῆς ἀρχῆς τῆς ἰσοτιμίας νόμου - ἐθίμου, ἐξέκλινεν τῆς ὀρθῆς αὐτῆς τροχιᾶς ἐξ αἰτίας τῆς ἀνικανότητος τῆς ἐκ τῆς Δύσεως ἐπηρεαζομένης νεοπαγοῦς ἑλληνικῆς δικαιοκῆς ἐπιστήμης ὅπως διαμορφώσῃ, συμφώνως πρὸς τὴν ἱστορικὴν πραγματικότητα, τὸ δίκαιον τοῦ ἀπὸ τοῦ τουρκικοῦ ζυγοῦ ἀπελευθερωθέντος ἑλληνικοῦ λαοῦ.

Ἐπὶ κεφαλῆς τῆς κινήσεως ταύτης, ἣτις τελικῶς ἀπέληξεν εἰς τὴν διεύρυσιν τοῦ ἐκ τῆς τουρκικῆς κατακτήσεως προελθόντος εἰς τὸ δίκαιον χάσματος καὶ τὴν ὑποδούλωσιν τούτου εἰς ξένα νομικὰ συστήματα, ἐτέθησαν οἱ Π. Καλλιγᾶς, Γ. Ράλλης, Π. Παπαρρηγόπουλος καὶ Μ. Ρενιέρης.

Ἡ δευτέρα προσπάθεια, θεωρητικοῦ κατ' ἀρχὴν περιεχομένου, ἐξεδηλώθη ἐντονώτερον εὐθύς μετὰ τὴν διὰ τῶν βαλκανικῶν πολέμων πραγματοποιηθεῖσαν ἀνάκτησιν τῶν περιοχῶν τῆς Βορείου Ἑλλάδος.

Ἐπηρεαζομένη καὶ αὕτη ἀμέσως ἐκ τῶν διδασκαλιῶν τῆς ὑπὸ τοῦ Λουδοβίκου Mitteis ἰδρυθείσης νέας ἱστορικῆς τοῦ δικαίου σχολῆς, ἐπεδίωξε τὴν ἀποκατάστασιν τῆς ἱστορικῆς τοῦ ἑλληνικοῦ δικαίου ἐνότητος ἣτις, συνεπεία τῶν ἀλλεπαλλήλων ξενικῶν κατακτήσεων καὶ τῶν ἐξ αὐτῶν ἐπακολούθων εἶχε διασπασθῆ.

Κυριώτεροι ἐκπρόσωποι τῆς τάσεως ταύτης, διὰ νὰ περιορισθῶ εἰς τοὺς μὴ ἐπιζῶντας πλέον, ὑπῆρξαν οἱ Π. Φωτιάδης, Ἀ. Μομφερράτος, Δ. Παππούλιας, διατελέσαντες ἅπαντες καθηγηταὶ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, καὶ ὁ Περικλῆς Βιζουκίδης, τὴν μνήμην τοῦ ὁποίου τιμῶμεν σήμερον, ἐπιφανῆς νομοδιδάσκαλος καὶ ἐκ τῶν ἰδρυτῶν τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

Οἱ ἀντικειμενικοὶ σκοποὶ τῆς θεωρητικῆς ταύτης ροπῆς διευτυπώθησαν σαφῶς κατὰ τὸν ἐναρκτήριον λόγον τοῦ Δημητρίου Παππούλια (14 Ἰανουαρίου 1912), ὁ ὁποῖος μεταλαμπαδεύων ἐν Ἑλλάδι τὴν διδασκαλίαν τοῦ Λουδοβίκου Mitteis, μεγαλορρημόνως διεκήρυξεν ὅτι:

«Τὸ ἑλληνικὸν δίκαιον, καθ' ὅλον τὸ διάστημα, καθ' ὃ ἐκτείνεται ἡ ἱστορία τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, οὐδέποτε ἔπαυσεν ὑφιστάμενον, οὐδ' ἀντικατεστάθη ὑπὸ τοῦ ρωμαϊκοῦ ἢ ἄλλου τινὸς δικαίου, ἀλλ' αἰείποτε διετήρησε τὴν ἰδίαν αὐτοῦ αὐτοτέλειαν, ὡς καὶ ὁ λαὸς οὐ φέρει τὸ ὄνομα».

Ἡ πραγματοποιήσις ἐν τούτοις τοῦ μεγάλου τούτου σκοποῦ ἐνεφανίζετο κατ' ἐξοχὴν δυσχερῆς. Πράγματι, πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς αὐτοτελείας τοῦ ἑλληνικοῦ δικαίου, ἀπαραίτητος ἦτο ἡ ἀπαλλαγὴ τούτου ἀπὸ τῆς ἀσφυκτικῆς περιπτύξεως τοῦ ρωμαϊκοῦ δικαίου, τὸ ὁποῖον συνεπεία τῶν ξενικῶν κατακτήσεων ἴσχυεν ἐν Ἑλλάδι.

Αὕτη ἐν τούτοις, δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ πραγματοποιηθῆ διὰ τῆς μονομεροῦς ἐρεῦνης τῆς ἐπὶ τὸ ρωμαϊκὸν δίκαιον ἀσκηθείσης ἑλληνικῆς ἐπιδράσεως,